

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Θέματα Διγλωσσίας

Ενότητα: Το δίγλωσσο νοητικό λεξικό

Ιωάννης Γαλαντόμος

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
3. Έννοιες – Λέξεις κλειδιά	4
4. Θεωρητικό πλαίσιο	5
5. Μέθοδοι μελέτης νοητικού λεξικού	5
6. Το δίγλωσσο νοητικό λεξικό	5
7. Βιβλιογραφία	8

1. Σκοποί ενότητας

- Αναγνώριση του πρωτεύοντος ρόλου του λεξιλογίου στην εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας και εξοικείωση με τις σχετικές έννοιες, όπως, νοητικό λεξικό
- Εξοικείωση με τις μεθόδους μελέτης του νοητικού λεξικού
- Εξοικείωση με τα διάφορα μοντέλα που έχουν προταθεί διαχρονικά σχετικά με τη δομή και την οργάνωση του δίγλωσσου νοητικού λεξικού

2. Περιεχόμενα ενότητας

- Θεωρητικό πλαίσιο
- Μέθοδοι μελέτης του νοητικού λεξικού
- Το δίγλωσσο νοητικό λεξικό

3. Έννοιες – Λέξεις κλειδιά

- Η γνώση μιας γλώσσας συνδέεται με τη γνώση σημαντικού αριθμού λέξεων, έννοια, κατηγοριοποίηση, νοητικό λεξικό
- Μέθοδοι μελέτης της οργάνωσης και δομής του νοητικού λεξικού: μέτρηση του χρόνου αντίδρασης-ανάκλησης, λεξιλογική επιλογή-διάκριση λέξεων, σημασιολογική κατηγοριοποίηση-ενσωμάτωση, συσχετιστική σημασιολογική κατηγοριοποίηση λέξεων (priming tasks), φωνηματική σύνδεση των ηχητικά παρόμοιων-γειτονικών λέξεων
- Υπόθεση της κοινής αποθήκευσης, υπόθεση της ξεχωριστής αποθήκευσης, μοντέλο Weinreich, μοντέλο της ξεχωριστής αποθήκευσης, διανεμητικό μοντέλο, μοντέλο της λεξικής συσχέτισης, μοντέλο της εννοιολογικής διαμεσολάβησης, Αναθεωρημένο Ιεραρχικό Μοντέλο, Κοινό Ασύμμετρο Μοντέλο, Τροποποιημένο Ιεραρχικό Μοντέλο

4. Θεωρητικό πλαίσιο

- Η γνώση μιας γλώσσας → γνώση σημαντικού αριθμού λέξεων (Μήτσης, 2004).
- Η εκμάθηση μιας καινούργιας γλώσσας και η κατάκτηση επάρκειας σε αυτή σχετίζεται με τη γνώση νέων λέξεων (Vermeer, 1992, 2001).
- Η γνώση των λέξεων εδράζεται στο νοητικό λεξικό (mental lexicon) (Elman, 2004).
- Engelkamp (1983): οι λέξεις δεν είναι ταυτόσημες με τις σημασίες τους → διάκριση ανάμεσα σε λέξεις ως φυσικά γεγονότα (physical events) και τις σημασίες των λέξεων (έννοια-concept).
- Barsalou (1992): ο ορισμός της έννοιας είναι δύσκολος (→ *κατηγοριοποίηση-categorization* → βασικές λειτουργίες ενός ομιλητή (Lakoff, 1987· Taylor, 2003) και έχει σαφή και εμφανή πλεονεκτήματα έναντι της ενασχόλησης με μεμονωμένες οντότητες)(Cruse, 2006).
- Seiler & Wannemacher (1983): διάκριση έννοιας και σημασίας
- Pavlenko (2000): το αίτημα για το διαχωρισμό των εννοιών από τις σημασίες των λέξεων βασίζεται και σε δεδομένα αντλημένα από τη μελέτη αφασικών ασθενών.

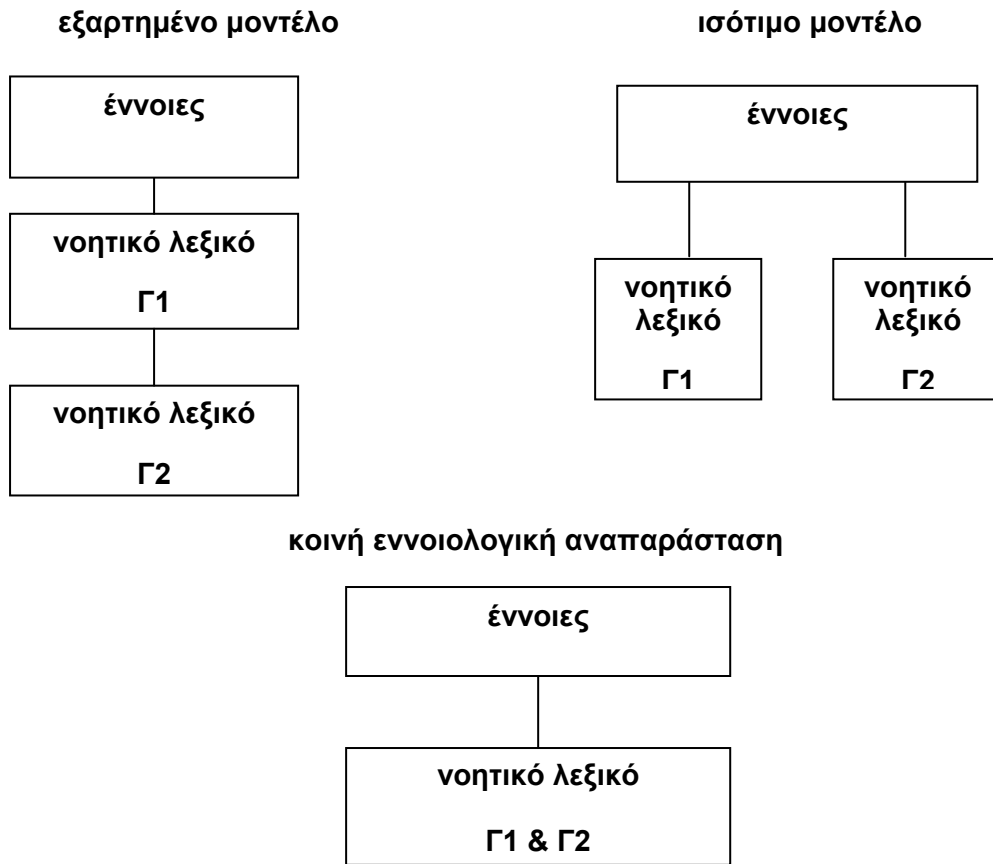
5. Μέθοδοι μελέτης νοητικού λεξικού

- Πήτα (1998) → πέντε (5) μέθοδοι μελέτης της οργάνωσης και δομής του νοητικού λεξικού:
 - μέτρηση του χρόνου αντίδρασης-ανάκλησης
 - λεξιλογική επιλογή-διάκριση λέξεων
 - σημασιολογική κατηγοριοποίηση-ενσωμάτωση
 - συσχετιστική σημασιολογική κατηγοριοποίηση λέξεων (priming tasks)
 - φωνηματική σύνδεση των ηχητικά παρόμοιων-γειτονικών λέξεων

6. Το δίγλωσσο νοητικό λεξικό

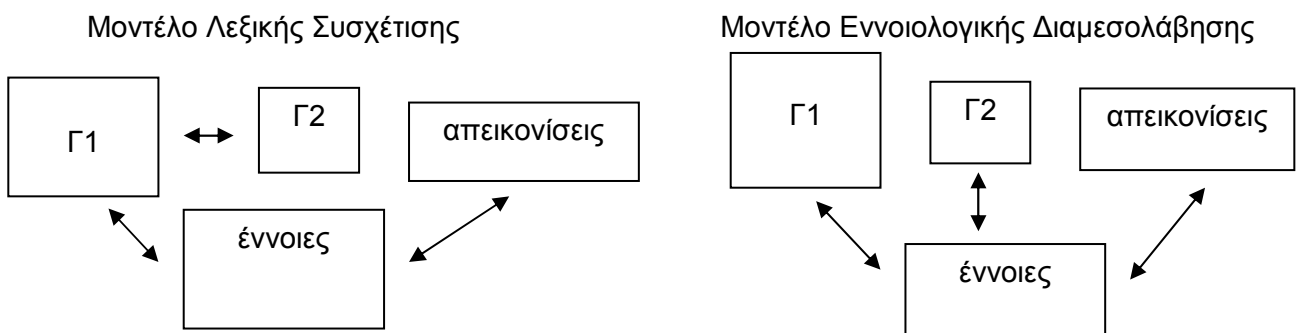
- Μελέτη της δομής του δίγλωσσου νοητικού λεξικού → δύο (2) κυρίαρχες τάσεις:
 - υπόθεση της κοινής αποθήκευσης
 - υπόθεση της ξεχωριστής αποθήκευσης (de Bot et al., 1995).
- Η οργάνωση του νοητικού λεξικού ενός δίγλωσσου ομιλητή διαφέρει από την αντίστοιχη ενός μονόγλωσσου (π.χ. de Groot, 1993· Kroll, 1993· Zareva, 2007).
- Το νοητικό λεξικό ενός δίγλωσσου ομιλητή μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου (de Groot, 1995).
- Διεθνής βιβλιογραφία → οκτώ (8) βασικά μοντέλα οργάνωσης και δομής του δίγλωσσου νοητικού λεξικού:
 - μοντέλο του Weinreich (1953)

Σχήμα 1: Πιθανές αναπαραστάσεις εννοιών στο δίγλωσσο νοητικό λεξικό (Weinreich, 1953)

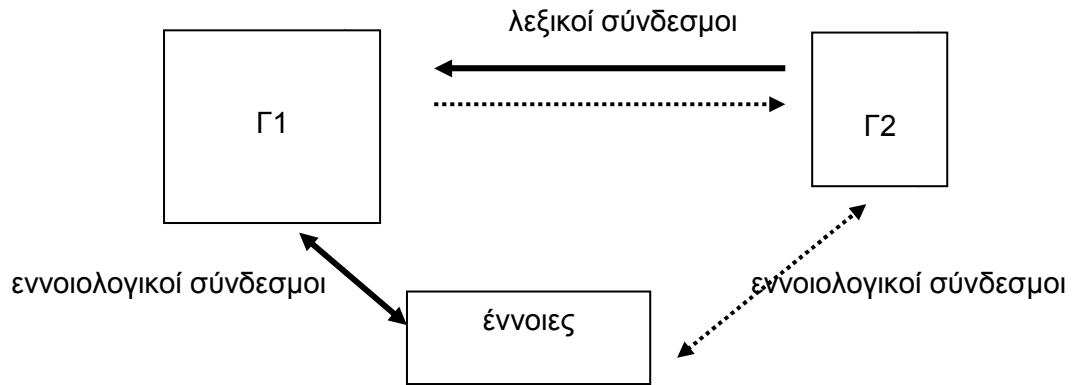
- ο μοντέλο της ξεχωριστής αποθήκευσης (separate storage model) (π.χ. Lambert et al., 1968).
- ο διανεμητικό μοντέλο (the distributed model) (π.χ. de Groot, 1995).
- ο μοντέλα της λεξικής συσχέτισης και της εννοιολογικής διαμεσολάβησης αντίστοιχα (word-association model & concept mediation model αντίστοιχα): Οι εισηγητές των δύο αυτών μοντέλων είναι οι Potter et al. (1984).

Σχήμα 2: Μοντέλα Λεξικής Συσχέτισης και Εννοιολογικής Διαμεσολάβησης (Kroll & Stewart, 1994: 150)

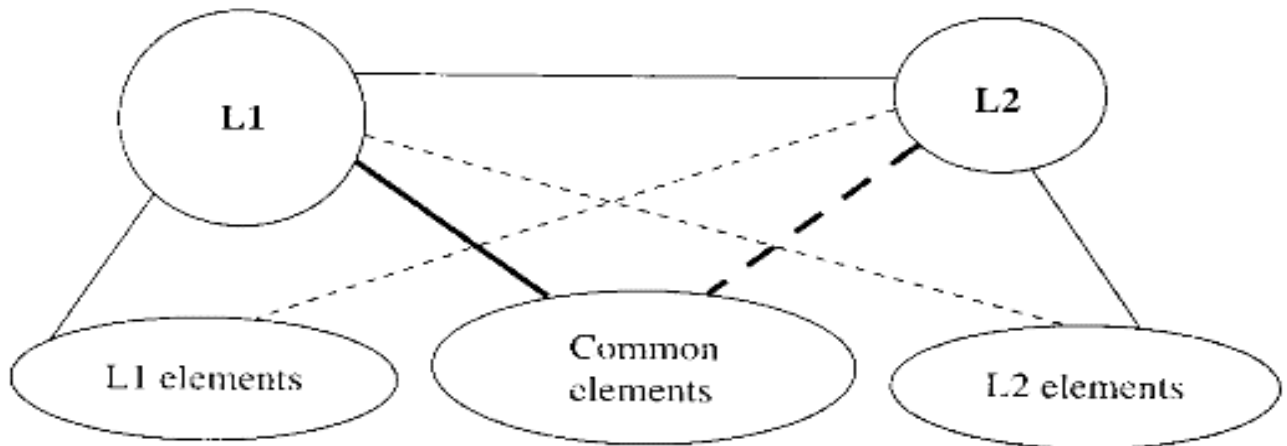
- Kroll & Stewart (1994): Αναθεωρημένο Ιεραρχικό Μοντέλο (Revised Hierarchical Model, RHM).

Σχήμα 3: Αναθεωρημένο Ιεραρχικό Μοντέλο (Kroll & Stewart, 1994: 158)

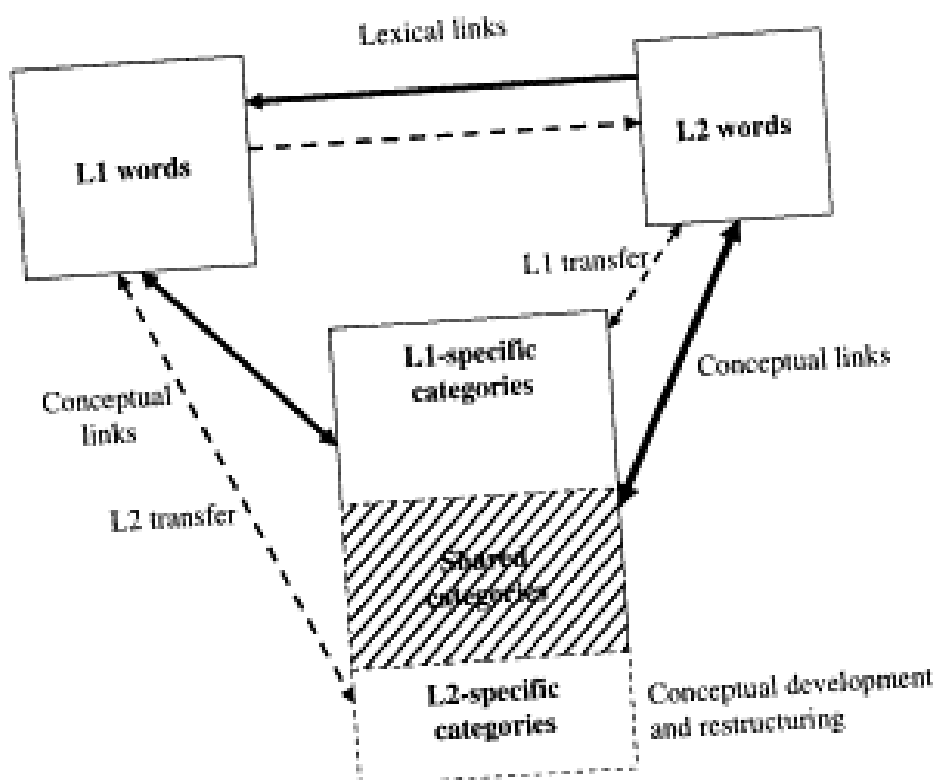
- Dong et al. (2005): Κοινό Ασύμμετρο Μοντέλο (The Shared Asymmetrical Model).

Σχήμα 4: Το Κοινό Ασύμμετρο Μοντέλο (Dong et al., 2005: 233)

- Pavlenko (2009) Τροποποιημένο Ιεραρχικό Μοντέλο (The Modified Hierarchical Model).

Σχήμα 5: Το Τροποποιημένο Ιεραρχικό Μοντέλο (Pavlenko, 2009: 147).

7. Βιβλιογραφία

Albert, M. L., & Obler, L.K. (1978). *The Bilingual Brain. Neuropsychological and Neurolinguistic Aspects of Bilingualism*. New York: Academic Press.

Barsalou, L.W. (1992). *Cognitive Psychology. An Overview for Cognitive Scientists*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Cook, V.J. (1992). Evidence for Multicompetence. *Language Learning*, 42, 557-591.

Cook, V.J. (1995). Multi-competence and the learning of many languages. *Language, Culture and Curriculum*, 8, 93-98.

Cook, V.J. (1996). Competence and multi-competence. In G. Brown, K. Malmkjær, & J. Williams (Eds.), *Performance and Competence in Second Language Acquisition* (pp. 57-69). Cambridge: CUP.

Cook, V.J. (1999). Going beyond the native speaker in language teaching. *TESOL Quarterly*, 33, 185-209.

Cook, V.J. (2001). *Second Language Learning and Language Teaching* (3rd ed.). London: Hodder Arnold.

Cruse, A. (2006). *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

- De Bot, K., Cox, A., Ralston, St., Schaufeli, A., & Weltens, B. (1995). Lexical processing in bilinguals. *Second Language Research*, 11, 1-19.
- De Groot, A.M.B. (1993). Word-type effects in bilingual processing tasks: Support for a mixed representation system. In R. Schreuder & B. Weltens (Eds.), *The Bilingual Lexicon* (pp. 27-51). Amsterdam: John Benjamins.
- De, Groot, A.M.B. (1995). Determinants of Bilingual Lexicosemantic Organization. *Computer Assisted Language Learning*, 8, 151-180.
- Dong, Y., Gui, S., & MacWhinney, B. (2005). Shared and separate meanings in the bilingual mental lexicon. *Bilingualism: Language and Cognition*, 8, 221-238.
- Elman, J.L. (2004). An alternative view of the mental lexicon. *TRENDS in Cognitive Sciences*, 8, 301-306.
- Engelkamp, J. (1983). Word Meaning and Word Recognition. In Th.B. Seiler & W. Wannemacher (Eds.), *Concept Development and the Development of Word Meaning* (pp. 17-33). Berlin: Springer-Verlag.
- Genesee, Fr. (1989). Early bilingual development: one language or two? *Journal of Child Language*, 16, 161-179.
- Kroll, J.F. (1993). Accessing conceptual representation for words in a second language. In R. Schreuder & B. Weltens (Eds.), *The Bilingual Lexicon* (pp. 53-81). Amsterdam: John Benjamins.
- Kroll, J.F., & Curley, J. (1988). Lexical memory in novice bilinguals: The role of concepts in retrieving second language words. In M. Gruneberg, P. Morris, & R. Sykes (Eds.), *Practical Aspects of Memory* (Vol. 2, pp. 389-395). London: John Wiley & Sons.
- Kroll, J.F., & Stewart, E. (1994). Category Interference in Translation and Picture Naming: Evidence for Asymmetric Connections between Bilingual Memory Representations. *Journal of Memory and Language*, 33, 149-174.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Lambert, W.E., Ignatow, W., & Krauthamer, M. (1968). Bilingual organization in free recall. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 7, 207-214.
- Μήτσης, Ν. (2004). *Η Διδασκαλία της Γλώσσας υπό το Πρίσμα της Επικοινωνιακής Προσέγγισης. Εισαγωγή στη θεωρία και τις τεχνικές του επικοινωνιακού μοντέλου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Pavlenko, A. (2009). Conceptual Representation in the Bilingual Lexicon and Second Language Vocabulary Learning. In A. Pavlenko (Ed.), *The Bilingual Mental Lexicon. Interdisciplinary Approaches* (pp. 125-160). Clevedon: Multilingual Matters.
- Πήτα, Ρ. (1998). *Ψυχολογία της Γλώσσας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Potter, M.C., So, K.-F., Von Eckardt, B., & Feldman, L.B. (1984). Lexical and Conceptual Representation in Beginning and Proficient Bilinguals. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 23, 23-38.

Seiler, Th.B., & Wannemacher, W. (1983). How Can We Assess Meaning and Investigate Meaning Development: Theoretical and Methodological Considerations from an Epistemological Point of View. In Th.B. Seiler, & W. Wannemacher (Eds.), *Concept Development and the Development of Word Meaning* (pp.320-339). Berlin: Springer-Verlag.

Sinclair, J. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: OUP.

Taylor, J.R. (2003). *Linguistic Categorization* (3rd ed.). Oxford: OUP.

Vermeer, A. (1992). Exploring the Second Language Learner Lexicon. In L. Verhoeven, & H.A.L.J. De Long (Eds.), *The Construct of Language Proficiency. Applications of Psychological Models to Language Assessment* (pp. 147-162). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

Vermeer, A. (2001). Breadth and depth of vocabulary in relation to L1/L2 acquisition and frequency of input. *Applied Psycholinguistics*, 22, 217-234.

Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. The Hague: Mouton.

Zareva, A. (2007). Structure of the second language mental lexicon: how does it compare to native speakers' lexical organization? *Second Language Research*, 23, 123-153.